

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תשא / פרה

כ' באדר

את ספרי-התורה השני לפרשת פרה (המהודר ביותר שבבית-הכנסת?) רצוי לגלול קודם תפילת שחרית, כדי למנוע 'טרחא דציבורא'³.

מוציאים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע. מניחים את ספרי-התורה השני על הבימה ליד הראשון (ונשאר על הבימה עד הקריאה בו)⁴, ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר את פרשת פרה, בפרשת 'חוקת' מתחילתה עד 'תטמא עד הערב' (במדבר

1) כך מופיע תמיד שם הפרשה **בנותר** בתורה-אור וכו' עד לקוטי-שיחות וספרי השיחות תשמ"ז-ב, וזאת גם במקרים שבפנים השיחה משתמש הרבי בשם "כי תשא" (צורה זו - ע"פ 'סדר תפילות כל השנה' שברמב"ם סו"ס אהבה) - ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 280. תש"נ ח"א עמ' 362. תשנ"ב ח"ב עמ' 424 והערה 23. רק ב'היום יום' (ובילקוטי-כיס באנגלית לשנת תש"ג) נקראת הפרשה "כי תשא".

2) עיין בשו"ע הבי"י סי' תרפ"ה ס"ז ונו"כ. משמעות לשון אדה"ז סי' רפב סט"ז שרק פרשת זכור היא מן התורה, אבל בהתוודעויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 466 (מוגה) מביא (רק) משו"ע הבי"י הנ"ל (בשם י"א) ומקורותיו, שגם פרשת פרה היא מן התורה, ועיי"ש בהערות.

3) לוח 'דבר בעתו' (ע"פ הנפקס בס"י קמד ס"ג שאין גוללן ס"ת בציבור. וע"ש בב"י ד"ה וכו' המרדכי).

4) שערי-אפרים שער י ס"ב.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתטו

ערב שבת קודש

פרשת תשא / פרה

י"ט באדר ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ט באדר ה'תשע"ט – כ"ו באדר ה'תש"ע

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ט באדר	הלכות שכירות פרק ד-ו.	הלי' מאכלות אסורות.. בפרקים אלו. פרק ח.	מ"ע ר. מל"ת רלח.
ש"ק	כ' באדר	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רא.
א'	כ"א באדר	פרק י-יב.	פרק י.	מל"ת רסז. רסח.
ב'	כ"ב באדר	פרק יג. הלכות שאלה ופקדון.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מל"ת ריט. מ"ע רמד.
ג'	כ"ג באדר	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמד.
ד'	כ"ד באדר	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רמב.
ה'	כ"ה באדר	הלכות מלוה ולוה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יד.	מ"ע קצז. מל"ת רלד.
ו'	כ"ו באדר	פרק ד-ו.	פרק טו.	מ"ע קמב.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', י"ט באדר	4.05	4.52	5.13	6.08	8.56	11.52	12.22	5.41.1	6.05
ש"ק, כ' באדר	4.04	4.51	5.12	6.07	8.55	11.52	12.22	5.41.9	6.06
א', כ"א באדר	4.03	4.50	5.11	6.06	8.55	11.52	12.22	5.42.6	6.07
ב', כ"ב באדר	4.01	4.48	5.10	6.05	8.54	11.52	12.22	5.43.4	6.07
ג', כ"ג באדר	4.00	4.47	5.09	6.03	8.53	11.52	12.22	5.44.1	6.08
ד', כ"ד באדר	3.59	4.46	5.07	6.02	8.53	11.51	12.21	5.44.8	6.09
ה', כ"ה באדר	3.57	4.45	5.06	6.01	8.52	11.51	12.21	5.45.6	6.09
ו', כ"ו באדר	3.56	4.43	5.05	6.00	8.51	11.51	12.21	5.46.3	6.10

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
כי תישא	5:04	6:17	5:19	6:19	5:10	6:18	5:22	6:20
ויקהל – פקודי	5:09	6:22	5:24	6:24	5:15	6:23	5:27	6:24

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
מזל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

ענינה הכניסה לבית, אפשר לומר שיקבע לכיוון הבית.

ג) חצר אחורית סגורה המשמשת תשמישי חצר, דינה כחצר, ורוב השיטות - הט"ו וספרי השו"ת שהוכרתי, סובכים שיקבע לכיוון החצר (ואם שיטת השולחן-ערוך היתה אחרת מהט"ו וכו') היו צריכים להזכירו בדבריהם וכיצד חולקים עליו).

ואם כן המרפסת בדירת הרבי הריי"צ היא כסוג ג' הנ"ל, שלרוב הדעות (אם יש בו ד' על ד') יקבע לכיוון המרפסת, אלא אם כן הדלת נפתחת לבית. ועלפי כל זה אולי אפשר לומר, שמה שכתב הרבי שבכניסה צדדית יש להתחשב בהיכר ציר, מדובר שפתוחה לחצר אחורית סגורה.

לסיכום: הרב לוין שי' נוטה לדעות שאין סובכים כמותם, ולכן קשה לו על דברי הרבי; מה שאין כן לעניות-דעתי הרבי סובר כרוב הדעות, ולכן לא קשה.

תגובה שנייה וסיכום של הרב לוין:

לא מצאתי בפוסקים ולא בסברא לחלק בין שלושת סוגי המרפסת הנ"ל, שלדעת התוס' יש בשלושתם חיוב מזוזה מצד עצמם, ואם כן הולכים בהם לפי היכר ציר, ולדעת הרמב"ם אין בהם חיוב מחמת עצמם כיוון שאין להם תקרה, וכל החיוב הוא רק מחמת הכניסה לבית, ולכן בראשון פטור, ואילו בשני ובשלישי אין להתחשב בהיכר ציר.

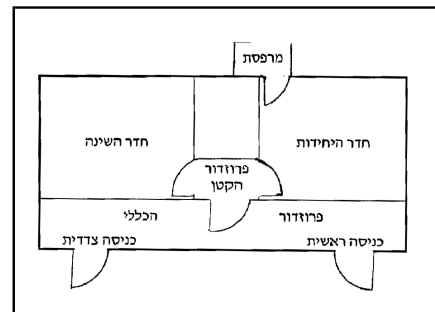
אלא שלפי זה צריך לומר שמהרי"ל והט"ו סבירא להו כתוס', שהיא דעת ה"ויש-אומרים" שבשולחן ערוך (סי' רפו ס"ז). וקצת יש משמעות כדעה זו בלשון הרבי בנוגע למרפסת, וצריך עיון. וזו אינה צריכה לפני, שמה שכתב הרבי אודות "כניסה צדדית", לא מיירי במרפסת או חצר סגורה, שזו אינה נקראת "כניסה"; אלא מיירי בשתי כניסות מהפרוזדור לדירה, וכמו בדירת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, שמשם למד חילוק זה.

והנפקא מינה מכל זה למעשה, הוא במרפסת סגורה, שהדלת שלה אין לה היכר ציר, שלפי האמור לעיל נראה שצריך לקבוע המזוזה לימין הכניסה לבית. אבל לפי דיוק הנ"ל בדברי הרבי, אפשר שעדיף לקבוע לימין הכניסה למרפסת הסגורה. וצריך עיון.

לכאורה לפי זה, שגם בדלת שבין חצר לבית, ובין מרפסת לבית, אין מתחשבים בהיכר ציר. ולפי זה כתבתי שלכאורה דעת מהרי"ל והט"ו היא כדעת התוס'. מה שאין כן לפי מה דקיימא-לן דהעיקר הוא כדעת הרמב"ם וסיעתו, אין להתחשב בזה בהיכר ציר.

ולפי זה ביארתי מה שכתב באגרות קודש חי"ב אגרת ד'רלוז: הנ"ל הוא מלכד הדלתות היוצאות לחצר או לרשות-הרבים. היינו אפילו אם יש כמה דלתות היוצאות לחצר, שאין מתחשבים בהם בהיכר ציר.

ומה שכתוב בלקוטי-שיחות חכ"ד ע' 374: יש להתחשב בהכניסה צדדית בהיכר ציר, היינו כשב' הדלתות יוצאות מהבית לחדר המדרגות (ולא לחצר), וכפי שהוא בדירת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע. וכפי שביארתי בכפר חב"ד גיליון 751 ע' 50.

אלא שלפי זה תמהתי על מה שכתב הרבי בקשר למרפסת, שהולכים בתר היכר ציר, אף-על-פי שדינו כחצר, כמבואר בס' רפו ס"ז.

תגובת הרב פרידמן:

מעיון (קצת) במקורות נראה שיש ג' סוגי מרפסות וחצרות:

א) חצר בפני עצמה שאינה פתוחה לבית, ועל זה הדיון בגמ' תוס' והרמב"ם (עיי' כס"מ שם) וש"ע סי' רפ"ו האם חייב בכניסה אליה או לא.

ב) חצר שמובילה מרשות הרבים לבית, שבזה לכלי-עלמא (שיטות הנ"ל) חייב, אבל כיוון שכל

קביעת מזוזה במרפסת

קביעת מזוזה במרפסת –
לפי מענה הרבי על דירת
כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"צ

נשאלתי לגבי מקום קביעת מזוזה במעבר מהבית למרפסת, באיזה צד קובעים אותה. וראיתי שבגיליון 'התקשרות' תרצ"ה כתב הרב שלום-בער שי' לוי, שבשולחן ערוך (יורה דעה סי' רפ"ו ס"ז) פסק (הדעה העיקרית) שרק אם המרפסת פתוחה לבית חייבת, ומשמע שזהו רק מצד הבית ולא מצד המרפסת עצמה, ולפי זה תמיד צריך לקבוע המזוזה במרפסת לכיוון הבית. ולכן מתמיה שם מדוע מוכיח הרבי מצורת קביעת המזוזה במרפסת ביתו של הרבי הרי"צ – שהייתה לכיוון הבית, כיוון שהדלת נפתחה לבית ומנהגנו לקבוע המזוזה על-פי היכר ציר – הרי תמיד במרפסת צריך לקבוע לכיוון הבית.

ולעניות-דעתי הדברים אינם תמוהים כלל, כיון שהמקרה שעליו מדובר בשו"ע הוא – שהמרפסת היא מעבר לתוך הבית, כמו שאר המקרים המוזכרים שם (גינה וחצר), ולכן שייך לומר שצריך לקבוע את המזוזה לכיוון הבית, מה שאין-כן במרפסת שהיא סגורה והיא חלק מהבית, אפשר לומר שהיא נקראת "חצר בפני עצמו" וחייבת במזוזה, ואם הדלת נפתחת לכיוון המרפסת – צריך לקבוע את המזוזה מימין הכניסה לכיוון המרפסת, וכן פסקו למעשה בשו"ת מנחת אלעזר ח"ב ס"מ ושו"ת מנחת יצחק ח"א ס"ח ועוד (ראה פתחי שערים (החדש), על הל' קביעת מזוזה סי' רפ"ט אות עו וחובת הדר פ"ח הערה ו (ומביאים שם שיש שכתבו לקבוע לכיוון הבית, אבל רוב הדעות לא פסקו כן)).

ומה שכתב שם, שכיוון שהמרפסת בדירת הרבי

הרי"צ אינה מקורה – אינה חייבת כלל במזוזה, כמו שכתוב בשולחן ערוך שם סי"ד. הנה בשו"ע כתב זאת לגבי בית שאינו מקורה, כיוון שבית רגיל להיות מקורה ולכן פטור אם אינו מקורה, מה שאין כן במרפסת או חצר שאינה מקורה – שדרכה בכך (ראה בכל זה בפתחי תשובה שם ס"ק י"ג).

ועל-פי זה אפשר להסביר מה שתמה שם, מדוע הרבי (שערי הלכה ומנהג ח"ג סי' קכה) מחלק לגבי מקום קביעת המזוזה בין דלת ראשית לדלת צדדית (שבדלת ראשית קובעים תמיד לכיוון הבית, מה שאין כן בדלת צדדית) – כי בדלת ראשית, כיוון שכל ענינה הכניסה לבית, לכן תמיד יקבע לכיוון הבית, מה שאין כן בדלת צדדית שפתוחה לחצר סגורה, אם פונה הדלת לכיוון החצר – יקבע לכיוון החצר.

הרב שבת יונה פרידמן, צפת עיה"ק

תגובת הרב לוי:

מה שכתב שגם בדלת שבין בית לחצר מתחשבים בהיכר ציר, הנה כדבריו מפורש בשו"ת מהרי"ל סי' צד, המובא בט"ז סי' רפט, שגם בכניסה מבית לחצר הולכים בתר היכר ציר (על כל פנים כשיש פתח מהחצר לרשות הרבים).

אלא שיש מחלוקת בין הפוסקים אם חיוב החצר במזוזה הוא מחמת עצמה (תוס' מנחות לג, ב ד"ה דלית) או החיוב הוא מחמת הכניסה לבית (רמב"ם הל' מזוזה פ"ו ה"ו וסיעתו). ומבאר בגמרא מנחות לג, סע"ב ובפירוש רש"י שם (לענין דלת שבין בית לגינה), שלמסקנה אין מתחשבים בזה בהיכר ציר.

וכיוון שבשולחן ערוך (סי' רפ"ו ס"ז) נראה שהעיקר כהרמב"ם, שחיוב החצר במזוזה הוא דווקא מטעם שהוא פתוח לבית. אם כן יוצא

הטהרה בכוחו של משה

הכוח לטהרת הטומאה החמורה ביותר בא ממה רבנו ומשה שבכל דור, אף שהם מצד עצמם נעלים לגמרי משייכות לכך • אל לו ליהודי להתיימשך ממצבו שכן משה רבנו מסר את נפשו לטהרו • ענין ה"ענין" והלבושים הם כדי לקבל אור נעלה ביותר, אולם כדי שיהיה בגילוי - צריך לתפילה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מטומאה חמורה זו.

ועל זה נאמר² "ויקחו אליך פרה אדומה" – שטהרת טומאה חמורה זו על-ידי פרה אדומה היא בכוחו של משה רבינו דווקא, שכן, אף ששחיטת הפרה וכו' היתה על-ידי אלעזר הכהן (מצוותה בסגן)⁵, מכל מקום, מדגישה התורה "ויקחו אליך פרה אדומה גו'", "אליך" דייקא, "לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר"⁶.

ועל דרך זה בנוגע לכל הדרות שלאחרי זה – שבכל שמונת הפרות שנעשו בזמן בית שני⁷, וכן בפרה העשירית ש"עשה המלך המשיח"⁸, השתמשו (לקדש הכהנים העושים את הפרה) באפר הפרה שעשה משה במדבר⁹.

ג. וענין נוסף מצינו בפרה אדומה – ש"מטמאה

(5) שם, ג (ובפרש"י).

(6) פרש"י עה"פ.

(7) ראה פרה פ"ג מ"ה. רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג.

(8) רמב"ם שם (נתבאר בארוכה בלקו"ש ח"כ ע' 131 ואל"ך).

(9) ראה פרה שם "ומאחת" (ועד"ו ברמב"ם שם פ"ב ה"ו) ובפי' משנה אחרונה שם. ולהעיר ג"כ במדב"ר שם, ו (בפירוש ידי משה ומהר"ו שם). גור ארי' ושפתי חכמים (לפרש"י עה"פ שם). של"ה חלק תושב"כ דרוש לפ' פרה (שנט, ב) (וראה גם סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 347 הערה 49; ע' 350 הערה 60).

א. בנוגע¹ למצוות פרה אדומה .. נאמר²: "זאת חוקת התורה".

לכאורה אינו מובן: כיוון שהמדובר הוא אודות מצווה פרטית – מדוע נאמר בה הלשון "זאת חוקת התורה", ולא "זאת חוקת הפרה" וכיוצא בזה? וההסברה בזה³ – לפי שמצוות פרה אדומה הוא ענין כללי, שנוגע לכללות ענין התורה, כדלקמן.

ב. מצוות פרה אדומה באה לטהר את האדם מטומאת מת:

טומאת מת היא טומאה חמורה ביותר, כדאיתא במדרש⁴ שדווקא בנוגע לטומאת מת שאל משה רבינו להקב"ה "אם נטמא זה במה תהא טהרתו", ועד ש"נתכרכמו פניו של משה". וטעם הדבר, כי, קדושה היא חיות, ואילו מיתה (רח"ל) שהיא היפך החיות, היא היפך הקדושה לגמרי.

וזהו מעלתה של פרה אדומה – שמטהרת גם

(1) כמה ענינים הבאים לקמן (ער סוס"ג) – נרפסו בתוספת ביאור וכו' בלקו"ש ח"ד ע' 1056 ואל"ך (בשילוב שיחת ש"פ חוקת השנית). – בהוצאה זו נרפסה השיחה כצורתה בהנחה בלתי מוגה (המר"ל).

(2) יט, ב.

(3) ראה לקו"ת ריש פרשתנו (חוקת) נו, א. ועייג"כ במפרשים עה"ת.

(4) תנחומא פרשתנו (חוקת) ו. במדב"ר שם פי"ט, ד.

את הטהורים ומטהרת את הטמאים¹⁰:

והעניין בזה - שבכדי לטהר יהודי שנטמא (רחמנא-ליצלן) בטומאה הכי חמורה, יש צורך בעניין המסירת-נפש, כמודגש בכך שהכהן המטהר נעשה טמא כדי לפעול עניין הטהרה.

ומסירות נפש זו מודגשת אצל משה רבינו:

התעסקותו של משה רבינו בפרה אדומה שמטהרת מטומאת מת, מהוה ירידה עבורו, שהרי, משה רבינו עצמו היה למעלה מעניין זה לגמרי, ועד כדי כך, שתמה "במה תהא טהרתו", ועד ש"נתכרכמו פניו",

- והביאור בזה, שבכדי לתקן עניין בלתי-רצוי, צריך להיות איוו שייכות לכך (כידוע הסיפור אודות אדמו"ר האמצעי¹¹), וכיוון שלא היתה לו שום שייכות לטומאת מת, אפילו לא בדקות דקות, לכך תמה ואמר "במה תהא טהרתו", עד ש"נתכרכמו פניו" -

ואף-על-פי-כן, כדי לטהר יהודי שנטמא בטומאה חמורה, כולל גם להבטיח ("צו פאָרזיכערן") גם את טהרתו של יהודי שיהיה לאחרי כמה וכמה דורות (כאמור, שבאפר הפרה שעשה משה השתמשו בשביל כל הפרות שנעשו במשך כל הדורות אחריו) - לא התחשב משה רבינו בירידה שלו, והשתדל ("ער האָט זיך אַרײַנגעלייגט") מתוך מסירת נפש, בעניין פרה אדומה.

ד. ולכן נאמר בפרה אדומה "זאת חוקת התורה" - כיוון שזהו עניין כללי שנוגע לכללות התורה:

כאשר יהודי מרגיש בעצמו עניין של טומאת מת ברוחניות, כלומר, שחטרה לו חיות בענייני תורה ומצוות, ולהיער, שבמנו זה "כולנו טמאי מתים"¹² - יכול הוא לבוא, ח"ו, לידי מצב של ייאוש כו'.

ובכן, עליו לדעת, שאין לו להתייאש, כיוון שמששה רבינו הבטיח את טהרתו!

- משה רבינו היה אמנם למעלה לגמרי מעניין

זה, אבל אף-על-פי-כן, מסר את נפשו לעשות פרה אדומה, כדי להבטיח את טהרתם של בני-ישראל שבדורו ובני-ישראל שבכל הדורות שלאחריו, שגם אם יטמאו בטומאה הכי חמורה, יהיו יכולים להיטהר מטומאה זו.

ולכן, בכל הזמנים כולם, גם כאשר משה רבינו לא נמצא ("ווען משה איז ניטאָ"), אין ליפול בייאוש בגלל חומר עניין טומאת מת, כיוון ש"אפר פרה של משה לא כלה"¹³, "שלך קיימת"¹⁴.

ואף-על-פי שאין אנו יודעים היכן נמצא אפר זה - הרי הוא קיים, וכשיבוא משיח ימצאו אותו וישתמשו בו בשביל פרה העשירית, ובמילא, "מחוסר זמן לאו מחוסר מעשה"¹⁵.

ה. וכן הוא גם בנוגע ל.. כ"ק מו"ח אדמו"ר, משה שבדורנו,

- כמאמר חז"ל¹⁶ "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא", ולא רק "אתפשטותא דמשה", אלא משה בשלימותו ("דער גאַנצער משה"), כי בכל דור ודור הרי זה אותו משה ("דער זעלבער משה"), אלא שהגופים מחולקים¹⁷ בהתאם ולפי אנשי הדור - שהתעסק בעצמו בכל העניינים - אפילו בעניינים פשוטים - כדי לטהר את בני-ישראל! ועד לטהרה מעניינים כאלה שהם בדוגמת טומאת מת!

- כ"ק מו"ח אדמו"ר מצד עצמו היה למעלה לגמרי ולא היתה לו שום שייכות לעניינים אלה, אפילו בדקות דקות, ואף-על-פי-כן, השפיל את עצמו ("ער האָט זיך אַרָאָפגעלאָזט") בעניינים פשוטים ביותר, דבר שהיה כרוך אצלו במסירת-נפש ממש... וכל כך למה? - כדי לטהר יהודי מטומאת מת!...

ולכן, גם עכשיו אין להתייאש ולפחד משום דבר, אפילו לא מטומאת מת, כיוון שגם עכשיו אפרו (של משה שבדורנו) קיים!

* * *

13) רש"י יומא ד, רע"א (ר"ה מכל).

14) תנחומא שם ח. במדב"ר שם, ו.

15) ראה יומא סב, סע"ב. וש"נ. הנסמן בשד"ח קונטרס

הכללים (כרך ג) מערכת המ"ם כלל קסא.

16) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

17) ראה גם לקו"ש חכו"ע 7.

טלה וניצחו. לכן עשו עגל ואמרו עליו "אלה אלהיך ישראל אשר הוצאתיך מארץ מצרים". כלומר, מזל שור הוא שהוציאם ממצרים, ולא יד' עשתה זאת...

זהו שקובל הנביא "וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב" (תהילים קו).

(אור התורה, שמות כרך ו, עמ' א'תתקפה'ו)

כי מצאתי חן בעיניך ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה (לג,טז)

יהודי יודע שעל פני האדמה יש עמים רבים, אבל הוא שונה מהם - ונפלינו" - בכול, גם בדברים הפשוטים ביותר כמו שתיית כוס מים, שלפני פעולה פשוטה כלי-יחודי מברך ברכה ומצהיר שכל העולם כולו נברא על-ידי הקב"ה.

וכשיהודי מראה לעין כול כי הוא שונה מהגוי - הוא מוצא חן בעיני הקב"ה.

(משיחת ט"ז אדר תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ב, עמ' 1102)

נשא עוון ופשע (לד,ז)

פירש הבעל-שם-טוב:

"נושא עוון" - הקב"ה נושא ומעלה את ניצוצות הקדושה המצויים בהעוון ומחזירם לשרשם העליון.

(צוואת הריב"ש, ס' קמא, עמ' 54)

* * *

ומסביר רבנו הזקן:

את מעשה העברה אי-אפשר להעלות לקדושה, מפני שהוא רע גמור, ואין לו תקנה אלא ביטולו והעברתו מן העולם. אך הכוח המתאווה שבעברה אינו רע (אף-על-פי שהוא מתלבש בעברה - רע גמור), שהרי עצם כוח המתאווה אפשר לנצל גם לעברה וגם למצווה, הכוח עצמו הוא כוח פשוט ואפשר להשתמש בו לכאן לכאן. לכן ביכולת האדם להפוך את לבבו מן הקצה אל הקצה, מאהבה זרה לאהבת ה'. וכשאדם עושה תשובה על חטאיו הרי הוא מעלה ונושא את הכוח המתאווה שהיה מלוכש בעברה לשורשו העליון.

(לקוטי תורה דברים, דף סד עמ' ד')

* * *

איש אחד נכשל בחטא חמור, ונסע לאדמו"ר הזקן לבקש תיקון. קודם שנכנס ל'יחידות' עמד האיש ליד פתח חדרו של הרבי והרהר לעצמו: אולי לא כדאי לספר לרבי את הדבר, שהרי העניין יגרום לו צער ועוגמת-נפש! אך מיד עלה בדעתו שיש לספר לרבי, שהרי גם השם יתברך יודע הכול והוא סובל הכול...

עודנו עומד ומהרהר ופתאום נפתחה הדלת, והרבי אמר לו:

הקב"ה אמנם יודע הכול ונושא הכול, הוא גם נושא עוון ופשע; אבל אנחנו - מה אנו, ומה אנו יכולים לעשות...

פרץ האיש בככי, והרבי סידר לו תיקון תשובה.

(שמועות וסיפורים חלק ב' עמ' 111)

פרשת תשא

העשיר לא ירבה והדל לא ימעט (ל,טו)

עשרת הגרה הם כנגד עשר הכוחות שיש בנפש כל אדם מישראל, היינו ג' כוחות השכל וז' המידות. יש עוד כוח בנשמה, והוא כוח הרצון שלמעלה מהשכל, והוא מתבטא במסירות-נפש על קידוש ה'. אף-על-פי-כן נצטוו בני-ישראל לתת רק מחצית השקל – עשרה גרה ולא אחד-עשר, כי הרצון נכלל ב'דעת' ושכן 'דעת' משמעו גם 'רצון', כנאמר (עמוס ג), 'רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה!'. משום כך נשאר המספר עשר ולא יותר. זהו שאמר הכתוב: "העשיר (בדעת) לא ירבה" (על עשר) – כי דעת ורצון הם עניין אחד. "והדל (בדעת) לא ימעט" (מעשר) – כי בכל יהודי יש הכוח למסירות-נפש.

(אורי-התורה שמות, כרך ו, עמ' א'תתקכו)

בחרט (לב,ד)

ויצר אותו בחרט: ...כמו "וכתוב עליו בחרט אנוש" (רש"י)

יש לדקדק בזה: מדוע מעתיק רש"י מהכתוב גם תיבת "אנוש"?

אלא רש"י מרמז כי חטא העגל היה בדוגמת חטא דור אנוש. חטא העגל לא היה עבודה זרה ממש ח"ו, היינו שעשאוהו במקום הקב"ה, אלא עשו אותו כ'ממוצע' במקומו של משה (כמבואר במפרשים). אך מזה נשתלשל החטא של עבודה זרה ממש בכמה מבני-ישראל, שהחשיבו את ה'ממוצע' לבעל בחירה, אף שלאמיתו של דבר אינו אלא כגרזן ביד החוצב בו. זו היתה גם טעותם של בני דור אנוש, שהחשיבו את הכוכבים והמזלות ל'ממוצעים' בעלי בחירה, וכמבואר ברמב"ם (ריש הלכות עבודה זרה).

(לקוטי שיחות כרך יא, עמ' 150-151)

אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים (לב,ד)

כשבא משה לפני פרעה בדרישה להוציא את בני-ישראל מארצו, ענה פרעה "לא ידעתי את ה'". הפירוש בזה, שפרעה לא כפר לגמרי במציאות ה', אלא שחשב כי עזב ה' את הארץ והניחה ביד הכוכבים ומזלות, ואילו הוא אינו מתערב בהנהגת העולם, כי הוא מרום ונעלה מכך. על זה אמר משה לפרעה: "בזאת תדע כי אני ה' בקרב הארץ", היינו על-ידי עשרת המכות, ששידרו את מערכת הטבע, תדע שגם בקרב הארץ אין עוד מלבדו, והכוכבים ומזלות אינם אלא כגרזן ביד החוצב בו.

אולם בשעה שאנשי הערב-רב ראו כי בושש משה לרדת מן ההר, חזרו וטענו (והטעו בזה גם את ישראל) שהכוכבים ומזלות הם המנהיגים, ומה שלקו מצרים ומזלם לא הגן עליהם הוא מסיבה אחרת: מזל מצרים הוא מזל טלה (לכן השתחוו המצרים לטלה), ובא מזל שור, שהוא אחר מזל טלה וסמוך לו, נלחם עם מזל

1. לקראת פורים קטן נדפס המאמר דיבור-המתחיל ויבא משה בתוך הענין¹⁸.

במאמר זה מדובר אודות עניין הלבוש, שה"ענין" היה הלבוש שעל-ידו היה בכוחו של משה לקבל הגילוי אור.

וכן מבואר בכמה מקומות, ומהם בתניא¹⁹, שלבוש זה הוא "כמשל הרואה בשמש דרך עשית זכה ומאירה" ("אספקלריא המאירה"²⁰), שדווקא על-ידיה ביכולתו לראות את השמש, וזהו "ויבא

משה בתוך הענין".

אודות עניין הלבוש ישנו גם מאמר מאדמו"ר הזקן (מהמאמרים הקצרים)²¹, ובו מוסיף עוד עניין שאינו מבואר בדיבור-המתחיל ויבא משה הנ"ל – שהלבוש צריך להיות דבר גשמי דווקא.

וזה לשון המאמר:

להבין עניין תכלית בריאת האדם בעולם הזה הוא, לדבקה בו וליהנות מזיו השכינה על-ידי הלבושים, שהם בחינת ימים, כמו שכתוב בזהר²² על פסוק²³ ואברהם זקן בא בימים וגו', ואם חסר יום אחד הוה לכושא חסרה בו.

ולהבין עניין הלבושים הנ"ל ולמה צריך ללבוש, צריך להבין עניין הנשמה שהיא כלולה מעשר דהיינו חב"ד כו', אלא שבזה – גובר יותר בחינה זו. ולכן יש ס' ריבוא נשמות שאין דומות זו לזו, וכל אדם יכול להבחין מן הרע שלו על הטוב איזה מדה גובר בו יותר.

אך אמנם עשר בחינות הנשמה הם בחינת

נברא. ואין תוכל לדבקה בו וליהנות מזיו השכינה. ולזה צריך ללבוש תורה ומצוות. ואף שהם גשמיים, כמו ציצית של צמר ותפילין של עור, מכל מקום, הרי הם מבחינה גבוה יותר, כמו שכתוב²⁴ במן שהוא טל אורות ונתגשם עד שדכו במדוכה²⁵, וכן תפילין, פרישה ראשונה קדש הוא חכמה עילאה כו', אלא שנתגשם כל כך כו' . . . וענין התפילה הוא בחינת הנשמה עצמה

משה רבנו מסר את נפשו לעשות פרה אדומה, כדי להבטיח את טהרתם של בני-ישראל שבדורו ובני-ישראל שבכל הדורות שלאחריו

שהיא בחינת נברא. ולכן התפילה נקראת בשם נפש, כמו שכתוב²⁶ ואשפוך את נפשי לפני הוי' וגו' . . . בלעדה אין עלייה לתורה ומצוות . . . אלא שהקורא קריאת שמע בלא תפילין כו'²⁷, שבחינת יראה ואהבה צריך להיות דווקא בתפילין, שאם אין מצוות אין מה להעלות. ולכן אמרו רז"ל²⁸ הלואי שיתפלל אדם כל היום כו', ובמקום אחר אמרו²⁹ תלמוד תורה כנגד כולם, ושניהם אמת על-פי הנ"ל. וד"ל.

1. תוכן המאמר הוא שיש צורך בשני העניינים – תורה-ומצוות ותפילה: מעלת התורה ומצוות היא ששורשם נעלה מאד, ולכן הרי הם לבוש שעל-ידו אפשר לקבל זיו השכינה; אמנם, כיוון שעניין זה הוא בהעלם, לפי שהתורה ומצוות התלבשו בגשמיות, יש צורך גם בעניין התפילה, כדי להעלות את התורה ומצוות ולגלות את האור שבהם.

ועל-פי זה נמצא, שתורה ותפילה אינם שני

24 ראה זח"ב סו, ב.
25 בהעלותך יא, ח.
26 שמואל-א א, טו.
27 ברכות יד, סע"ב.
28 שם כא, א.
29 פאה פ"א מ"א.

18 נדפס לאח"י בסה"מ תרנ"ד ע' קמו ואילך.
19 אגה"ק סכ"ט (קמט, א).
20 ראה יבמות מט, סע"ב.
21 נדפס בספר מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תצו.
22 ח"א רכז, א.
23 חיי שרה כד, א.

הלכות סנהדרין (פרק א' הלכה א) "שוטרים אלו בעלי מקל ורצועה, והם עומדין לפני הדיינין". הרי שהרמב"ם הזכיר את המקל ורצועה, אלא שלא כתבם אצל הדיינין, רק אצל השוטרים. אמנם עדיין צריך ביאור להשמטתו את שופר וסנדל?

אך הנה בגמרא מצינו בזה חילופי גירסאות, שהר"ף כתב: "אלו כלי הדיינין, מאי ניהו, חוטרי וסנדלי שיפורי ורצועי". ועל דרך זה כתב הרא"ש (אות י'): "אלו כלי הדיינין מקל ורצועה מנעל ושופר", וכן הוא גם לשון הטור. וכתב הב"ח שם: "ונראה מלשון הר"ף והרא"ש ורבינו שכך היתה גרסתם, אלו כלי הדיינין מקל ורצועה וכו'. אבל בספרים שלנו לא כתוב אלא: אלו כלי הדיינים".

ועל-פי זה יש לומר, שיגרסת הרמב"ם בגמרא היתה כמו בספרים שלנו, ולכן לא הזכיר שופר וסנדל רק מקל ורצועה. כי הרמב"ם פירש ש"כלי הדיינין" זהו גופא מה שאמר רבי יוחנן "כנגד מקל ורצועה תהא זריז", והיינו שרבי יוחנן בא לפרש את הלימוד מ"אשר תשים לפניהם", וכלשון הר"ח כאן: "כלי הדיין כגון מקל ורצועה". ולכן לא הזכיר הרמב"ם שופר וסנדל שלא הזכירו בהוראת רבי יוחנן.

[והמעשה של רב הונא אינו הוראה לרבים, וכמו שכתב ה"שבות יעקב", בחלק א' סימן קל"ד. וראה עוד שם עמ' צז ואילך].

ומצוותיה כולל ההולכים בדרכו של אדמו"ר הזקן, אינם מקפידים בזה, והרבי הוסיף: וכנראה במוחש לכל המבקר במקווה, ונוהגים כן אף רבנים, ולא ראיתי שיוהרו בזה!

בהכרח הסביר הרבי, שמסיבה שנתחדשה אחר-כך אין נוהגים כן בפועל "ושומר פתאים ה'", כדברי המחצית-השקל, והוא הדין גם לדברי אדמו"ר הזקן, וממילא הנהגה זו (שלא לנגב) יכולים לנהוג בה גם לכתחילה!

מקל, רצועה... וסנדל

במסכת סנהדרין (ז,ב) מובא שרב הונא, כאשר היה יוצא לדון, התבטא כך: הוציאו לי את כלי עסקי (חנותי) מקל ורצועה ושופר וסנדל. וברש"י: "מקל, למכת מדרות עד שיחזור בו. רצועה, למלקות. שופר לשמתא ונידוי. סנדל לחליצה". ורבי יוחנן דרש ש"ואצווה את שופטיכם" כולל רק מקל ורצועה, והשמיט "שופר וסנדל" שבדברי רב הונא. ונדרש הסבר למה?

ומבאר הרבי (אוצר חידושים בש"ס סנהדרין עמ' צב): ואף שבענין הסנדל יש לתרץ, שרבי יוחנן מנה רק את מה ששייך ל"הטלת אימה על הציבור", מה שאין כן סנדל שהוא לחליצה. ובהמשך דבריו מביא את דברי הרמב"ם בריש

בשר" - שאפילו הבשר הגשמי יראה - "כי פי הוי' דיבר", לא הגילוי דשם אלקים, אלא שם הוי', וכפי שנתבאר במאמר יו"ד שבט³² בשם אדמו"ר האמצעי³³, וגילוי זה יהיה לא רק בעיני בשר של בני אדם, אלא אפילו בעיני בשר של בהמות וחיות, כמו שכתוב³⁴ "וישרנה הפרות", כיוון שאז היה מעין הגילוי דלעתיד, ולכן היתה שירתם "שירו לה' שיר חדש"³⁵, לשון זכר³⁶. והיינו, שעל-ידי זה שקו העבודה יהיה לעתיד בשלימות, יתגלה האור שבתורה ומצוות, וגילוי זה יפעל ש"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר".

(מהתועדויות י"ב תמוז ה'תשי"ב, תורת מנחם כרך ו עמ' 42:39. ש"פ תשא שושן פורים קטן ה'תשי"ז, כרך יט עמ' 106:108)

(32) ד"ה באתי לגני דיו"ד שבט פ"ו (לעיל ס"ע 14 ואילך).
(33) תור"ח שמות תפח, א ואילך.
(34) שמואל"א ו, יב.
(35) תהלים צח, א. וראה ע"ז כד, ב. זח"ב קלז, סע"ב ואילך.
(36) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר - פסחים קטז, ב.

עניינים נפרדים, אלא הם עניין אחד - "לדבקה בו וליהנות מזיו השכינה", שהדרך לזה היא על-ידי התורה ומצוות, יחד עם התפילה שמגלה את האור שבתורה ומצוות.

ולכן צריכים להיות כל היום ב' העניינים של תורה-ומצוות ותפילה: תורה ומצוות - שבהם ישנו האור, ותפילה - היינו רושם מהתפילה שצריך להיות במשך כל היום, כי דווקא על-ידי רושם זה מעלים את התורה ומצוות, וכמילא מתגלה האור. אמנם, עתה, קו העבודה (שהוא עניין התפילה) אינו בשלימות. ולא רק עתה בזמן הגלות, אלא גם בזמן הבית לא היתה עבודת הקרבנות בשלימות, כי אם לעתיד לבוא דווקא, שאז תהיה הקרבת הקרבנות "כמצוות רצונך"³⁰.

וכיוון שהאור הנמשך על-ידי תורה ומצוות צריך לעניין התפילה, שדווקא על-ידי התפילה מתגלה האור - לכן, עתה, שקו העבודה אינו בשלימות, גילוי זה אינו נמצא. ורק לעתיד, שאז תהיה העבודה בשלימות, אזי יהיה גם הגילוי בשלימות.

וזהו מה שכתוב³¹ "ונגלה כבוד הוי' וראו כל

(30) נוסח תפילת מוסף. וראה תור"ח ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך. ועוד.
(31) ישעי' מ, ה.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הקדמת הטהרה לגאולה

טהרת הפרה נעלית יותר

...וזהו גם הטעם שקורין פרשת פרה לפני פרשת החודש - כי בפרשת החודש מדובר אודות קרבן פסח, וכיוון שאוכלי הפסח צריכים לטהרה דפרה אדומה, מקדימים פרשת פרה לפרשת החודש. ומזה מובן שעניין ה"חוקה" שבפרה אדומה הוא נעלה יותר מעניין ה"חוקה" שבקרבן פסח - כי, בקרבן פסח ה"חוקה" היא רק בנוגע לעניינים פרטיים, ואילו כללות העניין דקרבן פסח אינו חוקה אלא יש בו טעם, כמו שכתוב "זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני-ישראל בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל גו", מה שאין כן פרה אדומה שכללות עניינה הוא "חוקה"...

בעבודת הגלות מומשיכים העצמות

ויובן בהקדם, על-דרך המבואר בנוגע למעלת זמן הגלות, שעל-ידי העבודה בזמן הגלות דווקא באים לעילוי דימות המשיח:

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שבימות המשיח "יתפסו את הראש בזעקה" על כך שלא העריכו כראוי את מה שהיו יכולים לפעול בזמן הגלות.

ולכאורה איפכא מסתברא, שבביאת המשיח יוכלו לפעול שלא בערך יותר - כי, בזמן הגלות ישנו חשון כפול ומכופל, ישנם דאגות הפרנסה וכו' וכו', מה שאין כן בימות המשיח, ש"הטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר", "יהיו פנויין בתורה וחכמתה" ועד ש"לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד" (כמו שכתב הרמב"ם), ואם כן, מהו עניין הפלאת מעלת העבודה בזמן הגלות דווקא?

והעניין בזה - שדווקא על-ידי העבודה בזמן הגלות פועלים המשכת העצמות, כי העבודה בזמן הגלות היא שבירת וביטול ההעלם שמצד החושך כפול ומכופל, ודווקא על-ידי שבירת וביטול ההעלם 'לוקחים את העצמות'.

...ואף שגילוי העצמות יהיה לעתיד לבוא דווקא, מה שאין כן בזמן הגלות אין זה בגלוי אלא בהעלם - הרי, המעלה דלעתיד לבוא אינה אלא בנוגע לעניין הגילוי, אבל בנוגע לפעולת המשכת העצמות, 'לקחת עצמות', הרי זה נעשה (לא לעתיד לבוא, אלא) בזמן הגלות דווקא. ולכן, עיקר המעלה היא בעבודה שבזמן הגלות, שעל-ידי 'לוקחים' העצמות, ולעתיד לבוא יהיה רק גילוי הדבר.

על-פי זה יש לבאר גם בנוגע למעלת פרשת פרה לגבי פרשת החודש: אף-על-פי שפרשת פרה קשורה עם עניין היפך הטהרה (טומאת מת), ואינה אלא הכנה לפרשת החודש שבה מדובר אודות קרבן פסח והגאולה - הרי היא על-דרך העבודה בזמן הגלות שקשורה עם עניינים בלתי רצויים, ואינה אלא הכנה לגאולה, ואף-על-פי-כן, עיקר המעלה היא בעבודה בזמן הגלות דווקא, כיוון שעל-ידי נעשה המשכת העצמות.

(מהתוועדות ש"פ שמיני תשי"א. תורת מנחם כרך ב עמ' 337 - בלתי מוגה)

מלאכת העיבוד כהכנה לעבודה בשמחה

בהתוועדות אחרון של פסח תשט"ו (תורת מנחם כרך יד עמ' 35 ואילך) האריך הרבי בפשר המושג "נעליכם ברגליכם" וכה אמר:

"נעל" - נעשית (לא מצמר או מומשי וכדומה, אלא) מעור של בהמה דווקא, שהוא דבר גס, שלכן, בכדי לעבדו עד שיעשה לבוש הראוי לאדם, אפילו רק לרגלים שבאדם, וברגלים גופא לעקב שברגל (שהוא האבר התחתון ביותר) - יש צורך בעבודה רבה, על-ידי דבר חריף כו', ועל-ידי זה פועלים ענין שהוא מן הקצה אל הקצה - לעשות מעור של בהמה לבוש לאדם.

ותוכן ההדגשה "נעליכם ברגליכם" - דלכאורה, למאי נפקא-מינה בנוגע למהותן של הנעלים אם הן על הרגלים או על הידים? - כפי שמצינו לגבי טומאה וטהרה, שכאשר "סנדליו ברגליו" ("נעליכם ברגליכם"), אינם נחשבים למציאות בפני עצמם, אלא הם לבוש שבטל לאדם הלובשם.

וביאר הענין ברוחניות:

ענינה של עבודת האדם - לברר את הנפש הבהמית שתהיה כלי לאלקות, וכמו שכתוב "ואהבת את הו' אלקיך בכל לבבך", ואמרו רז"ל "בכל לבבך" - בשני יצריך.

אלא שמכיוון שמדובר בנפש הבהמית, שהיא בדוגמת בהמה - הרי המלאכה לעשות ממנה לבוש לנפש האלקית (שהיא בבחינת אדם), אפילו לבוש תחתון ביותר (בדוגמת נעל) הוא לבוש לרגלים בלבד, היינו לפעול בה ענין של גילוי במדריגה תחתונה, במדריגה תחתונה של אהבה - גם היא מלאכה קשה ביותר ("קומט אויך אן זייער שווער"), בדוגמת נעשית לבוש (נעל) לאדם מעור בהמה.

ולכן נקראת מלאכה זו בשם "עבודה" - לשון "עורות עבדים", כיוון שעבודת האדם לברר את הנפש הבהמית היא בדוגמת עיבוד עורות, כנ"ל.

וכשם שבעיבוד עורות כפשוטו העיבוד נעשה על-ידי דבר חריף דווקא - כן הוא בעבודת הו', שאופן פעולת הבירור בנפש הבהמית הוא (לא על-ידי עניינים של קירוב, אלא) בדרך של קושי וחיפיות

דווקא, וכמאמר רז"ל "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע".

- עבודת הו' עצמה, צריכה להיות בשמחה, ולא באופן ד"ריגוז"; אבל קודם העבודה והבירור, ההיינו כשעומדים לפני התפלה, שאז עדיין לא פעלו ביטול ובירור ב"עור הבהמה" (בדוגמת המצב דבני ישראל קודם יציאת מצרים, בזמן הציווי ד"נעליכם ברגליכם", שהיו עדיין במצרים, והיה עליהם להמלט משם), אזי צריכה להיות העבודה ד"נעליכם", והיינו פעולת הבירור בנפש הבהמית על-ידי "דבר חריף" ("ריגוז") דווקא.

אמנם, כדי שלא להישאר במדריגה זו, אלא לבוא לאחרי זה לעבודת הו' בשמחה - הנה כבר בהתחלת העבודה צריכה להיות ההדגשה ד"נעליכם ברגליכם", היינו, שהעבודה ד"נעליכם" ("דבר חריף") אינה ענין בפני עצמו, אלא היא "ברגליכם" - ענין שאינו אלא הכנה להעבודה (בדוגמת נעלים שהם טפלים ובטלים להאדם הלובשם), שעל-ידי זה באים לידי עבודת ה' בשמחה.

ניגוב הרגליים אחר הרחצה

במסכת פסחים (קיא, ב) התריעו חז"ל על הנועל מנעלים בעור שרגליו לחות ממי הרחיצה, דבר העולל לגרום עיוורון ופגיעה באור עיניו. וכן פסק אדמו"ר הזקן (הלכות שמירת גוף ונפש הלכה ט').

הרבי התייחס לכך בהרחבה בהתוועדות בשנת תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג כרך א, עמ' 382), והביא את דברי מחצית השקל שצייין: "והעולם אין מקפידים בכך, ושומר פתאים ה'".

היה מי שהעיר (לקושי מהרי"ח): "ואפשר משום דהאידינא אין נועלין המנעלים בלא בתי שוקיים או בחתיכות בגד הכרוך סביב הרגל, לית לן בה". אבל הרבי אמר כי בנוגע לשולחן ערוך אדמו"ר הזקן לא ניתן לקבל הסבר זה, כי אדמו"ר הזקן מדגיש במפורש: "בימימה, שהיו נועלים על רגלים יחפים, וכן באנפלאות שלנו".

ולפועל ממש "מעשה רב" חסידים ואנשי מעשה יראי ה' המקפידים על כל עניני התורה

מנעלים דקדושה

תפקיד הנעליים ומדוע במקדש הלכו יחפים? • הרבי משגר נעליים להוריו לקראת פסח תרצ"ז • הנפש הבהמית צריכה עיבוד בדברים חריפים כדי להכין ממנה 'נעל' לנפש האלוקית • מה הסיק הרבי מהעובדה שגדולי החסידים לא נזהרו בניגוב הרגליים אחר הרחצה • והאם בין הכלים הנחוצים לדיינים נמנה גם סנדל • רשימה ראשונה

מנעלי דקדושה... המה טובים

זה היה לקראת חגי הפסח תרצ"ז. הרבי נשיא-דורנו, אז חתנא דבי נשיאה, שהה בפאריז, ומשם שיגר להוריו לכבוד חג החירות נעליים שקנה מכספו. אביו הדגול מיהר לשגר לו מכתב קצר, שבו אישר את קבלת הנעליים ('לקוטי לוי יצחק' - אגרות עמ' שפז) לצד התייחסות קצרה למשמעות הנעליים, ולבסוף מסיים שהנעליים טובות:

תשואת חן בעד המנעלים שנתקבלו במועד חג הפסח (שכתוב בו "ונעליכם ברגליכם", וכן לעתיד לבוא "והדריך בנעלים", וכתוב "מה יפו פעמיו בנעלים בת נדיב" - בתו של אברהם שנקרא נדיב, ואברהם ביחוד שייך לפסח, החג הראשון חסד, והוא היה האב הראשון - חסד, ובנעל מלך סדום מאס כמו שכתוב "ועד שרוך נעל", רק שיהיה מנעלי דקדושה, שמוזה תהיה מפלגת האמונות, כמו שכתוב "על אדום אשליך נעלי", ואין כאן מקומו להאריך, ודי' למבין). המה טובים.

לפעול בלא להיזק

במכתב כללי מיום י"א ניסן תשמ"ו (תורת מנחם - אגרות מלך כרך ב' עמ' רצג-רצד) מבהיר הרבי:

התחום השני בחיי האדם הוא הקשר שלו עם אנשים אחרים ועם כל הסביבה: לעשות ולפעול בעזרה וסיוע לאנשים שאתם הוא בא במגע, להביא שלימות בחייהם, ובכלל להכניס אלוקות וקדושה בכל הסביבה, בשני הקווים של "סור מרע" ו"עשה טוב".

דבר זה רמוז ב"נעליכם ברגליכם". הרגלים הם אותן חלק בגוף האדם [נעל דרך זה בחלק ה"רגלים" שבכל אבר (וענין)] עצמו שבאמצעותו עומד האדם והולך, ובא "במגע" עם האדמה [ראה בארוכה המשך וככה תרל"ז פק"ח ואילך].

על האדמה מצויים גבשושים שונים חדים ובוטטים, או קוצים, נחשים ועקרבים. הכרחי לנעול נעליים לרגלים [ראה המשך וככה הנ"ל ריש פרק קיג. וראה תענית כג, ב], כדי שיהיה אפשר ללכת לכל מקום דרוש, כדי לעשות כל דבר דרוש ולא להיזק.

ישנו עוד יתרון לנעלים: בעזרת הנעלים ברגלים ניתן לסלול דרך, עד כדי כך שלא יזדקקו להם לאחר מכן, ואפילו אחרים יכולים להתהלך על הדרך - בלי נעלים.

הנמשל של "נעליכם ברגליכם" - על כל הפרטים ופרטי הפרטים, בחיים הרוחניים של האדם [ראה תורת חיים בשלח רכא, ב אור התורה שיר השירים] - מובן, יחד עם ההדגשה שגם בתחום זה צריך

האדם לפעול בחפזון וזריזות, כאמור לעיל.

היכן לא נדרשו נעליים?

באחת מרשימותיו (נרפסה ב'רשימות' חוברת לט עמ' 12) כותב הרבי:

טלפים הם על-דרך נעל שעל הרגל שהוא טפל לגוף [ולכן גם-כן אין מקבלים טומאה (רמב"ם הל' שאר אבות הטומאות פרק א' הלכה ז')] ועל זה נאמר "מה יפו פעמיו בנעלים", כי צריך להיות "רחצתי את רגלי איכנה אטנפם", שהרגליים עצמם לא יתטנפו על-ידי ההליכה בארץ, ולכן צריך נעל, ועל-דרך-זה הטלפים שהם פרסא להפסיק בינו ובין העניינים הארציים - ולכן אמרו חז"ל שההולך יחף הרי הוא כמנודה למקום (ראה פסחים קיג, ב) ולעולם ימכור קורות ביתו ויקנה מנעלים לרגליו (שבת ככט, א) - מצד גודל הנחיצות וההכרח בפרסא המפסקת בינו ובין עניינים הארציים, ורק ב"אדמת קודש" הוא להיפך - "של נעליך", כי באדמת קודש אין צורך בפעולת הנעל, וגם אין צריך להיות חציצה והפסק בין הרגל לאדמת קודש, אלא צריך לילך יחף דוקא וכן במקדש העבודה היא ביחף דוקא, כי גם קרקע המשכן קודש, ואם לאו (אינו עובד יחף אלא יש חציצה והפסק בין רגלו לקרקע) עבודתו פסולה...

במגע עם העולם חובה ללבוש מגן

בהרחבה ביאר הרבי עניין זה באחרון-שלי-פסח תשי"ז (תורת מנחם כרך יט עמ' 318-320):

ענין ה"נעל" הוא ש"שומר ומגין על הרגל, לפי שברגל הולכים על הארץ שיש שם רפש וטיט וקוצים וברקנים שבלתי לבוש המנעל יזיק לרגל, ולכן צריכים לרגל לבוש המנעל דווקא שהוא לבוש גס שמגין על הרגל".

והנה, "הנעלים עושים מעור בהמה עבודה היטב על-ידי שדורכים אותה לרכותה מקשיותה, וגם על-ידי סממנים המעבדים אותה היטב", שעל-ידי זה יכולים לעשות ממנה "כלי" שיהיה בצורה המתאימה לרגל - "נעל", ועוד זאת, שהרי "עור הבהמה יש לה סרחון, וכאשר מעבדים אותה נעשה העור מתוקן

ויפה כו".

וענינו ברוחניות:

כאשר איש ישראל עובד עבודתו בעולם, עליו להזהר מה"רפש וטיט וקוצים וברקנים" שבעולם, כך, שגם בעת הליכתו בעולם, לא יתלכלך מהרפש וטיט ולא יזקק מקוצים וברקנים שבעניני העולם.

ובהקדמה:

עיקר מציאותו של יהודי - שלכן נקרא "אדם", "אתם קרויין אדם" על שם "אדמה לעליון" - היא נפשו האלקית, "חלק אלקה ממעל ממש", וכידוע הפירוש ד"שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד", שמציאותו של יהודי ("ישראל") היא באופן ש"הוי'" הוא "אלקינו", כחננו וחיותנו, ומצד זה נעשה הענין ד"הוי' אחד" - ענין המסירת נפש, כפתגם אדמו"ר הזקן שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד חס"ו ושולם מאלקות.

ומכל מקום רואים בפועל, שלמרות זאת, יתכן שיהודי יהיה במעמד ומצב בלתי-רצוי. והסיבה לזה היא - בגלל שנמצא בעולם התחתון ובא במגע עם עניני העולם כו'.

והעצה לזה - לא להיות בהתבודדות כו', שהרי יש לו תפקיד ושליחות לפעול בעולם, כי אם - שלא לילך בעולם ברגלים יחפות... והיינו, שגם העקב שברגל, שהוא החלק היותר תחתון שבאדם (עד כדי כך שלא נרגש בו חיות), שמוורה על הבחינה היותר תחתונה שבנשמה, לא יבוא במגע ישיר עם ה"רפש וטיט וקוצים וברקנים" דעניני העולם, כי אם על-ידי "ממוצע" - "נעל", שהיא הלבוש המגין על העקב שברגל - שזהו ענינה של נפש הבהמית, שהרי ה"נעל" נעשית מעור בהמה; אלא, שצריכים תחלה לברר ולזקק את נפש הבהמית, כשם שצריכים לעבד את עור הבהמה, "קוועטשן און דריקן כו'", עד שיהיה אפשר לעשות כמנהג כלי תשמיש ל"אדם". [דהיינו נפש האלקית.

שזהו ענין מעור בהמה נעל לאדם, ועל-ידי זה נעשה הבירור בשלימות... וכאשר "נעליכם ברגליכם", אזי יכול להלך ברשות-הרבים באופן שלא זו בלבד שאינו ניזוק חס"ו ושולם, אלא אדרבה, שממלא שליחותו בבירור וזיקון עניני העולם והעלאתם לקדושה, על-ידי עבודתו באופן ד"בכל דרכיך דעהו".